

ANMELDELSE LÆSNING 2. nov. 2018 | kl. 08:16

Æ si'r jeg

Af: Lars Stubbe Arndal

Det spegede forhold mellem bogstav og lyd i dansk vendes grundigt i nuanceret lærebog om fonetik.

Fakta

Titel

Bogstaveligt

Forfatter

Martin Hauerberg Olsen

Pris

198

Sider

152

Forlag

Samfundslitteratur

I skolegården i min barndoms Vestjylland var det en udbredt joke at spørge hinanden: "Siger du egentlig 'æ' eller 'jeg'?" Svaret blev som regel: "Æ si'r jeg". Når det kunne fungere som joke (som man skiftevis udsatte andre for og selv blev udsat for), er det, fordi det udstiller afstanden mellem retskrivningen og ordenes udtale i hverdagen. Det er en udfordring for elever, der møder skriftsproget i skolen og skal lære at beherske den vanskelige danske ortografi, både når de læser, og når de skriver.

Men det kan også være en udfordring for læreren, der for eksempel sidder med en elevtekst skrevet med børnestavning, hvor barnet "skriver, som det lyder", og der står: "Crusli har li nådarsdi va manska pru". Man skal have grundig viden om lydene i dansk for at finde ud af, hvad barnet egentlig har skrevet.

"Bogstaveligt" er et gennemarbejdet og detaljerigt bud på en samlet pædagogisk fremstilling af den del af fonetikken og fonologien, som lærere og andre, der arbejder med børns sprogtilegnelse, kan have brug for.

Bogen indledes med et par cases, der indkredser bogens relevans for eksempelvis dansklæreren i 4. klasse, og en kort intro til den nye mystiske lydskrift, som man skal lære for at kunne arbejde med sprogets lyde. Derefter følger bogen så at sige lydene fra mund til papir: Først en fint illustreret gennemgang af taleorganerne, så en systematisk fremstilling af dannelsen af konsonanter og vokaler og til sidst en belysning af koblingen mellem lyd og bogstav.

Fremstillingen benytter sig over store stræk af videnskabelig terminologi på området. Det gør teksten tæt. Men langt de fleste steder er der oplysende eksempler, som fint glider ind i beskrivelserne. Det gælder især, når eksempelordene angives først med lydskrift og så i normal ortografi. Læseren kan på den måde hurtigt få udfordret sine indgroede forestillinger om, hvordan bestemte ord lyder, samtidig med at lydskriften automatiseres. Forlaget hjælper her med en bogteknisk detalje: Bagerst i bogen er der en flap med lydskriftalfabetet, som læseren kan rive af og bruge under læsningen.

Undervejs i bogen er der en solid mængde sjove og lærerige øvelser, og en facitliste bagerst understøtter individuelt arbejde med stoffet.

Fonetik og fonologi er et stort og komplekst område. "Bogstaveligt" giver lærerstuderende, lærere og andre, der skal være godt inde i det danske lydssystem, relevant indblik og viden. Den udfylder et tomrum på området, så den vil og bør finde sin plads i læreruddannelsen og andre steder, hvor man bøvler med de besværlige danske lyde.

Nåh ja, så var der lige det med børnestavningen. Der står selvfølgelig: "Crusli har lige nøjagtig hvad man skal bruge".

Vandkunsten 12, 1467 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk